LUND UNIVERSITY

Klokt biträdd hemservice

Lindgren, Lena

Published in:
Dagens Nyheter

1994

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Lindgren, L. (1994). Klokt biträdd hemservice. *Dagens Nyheter*, 13-13.

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

DAGENS NYHETER

18 januari 1994

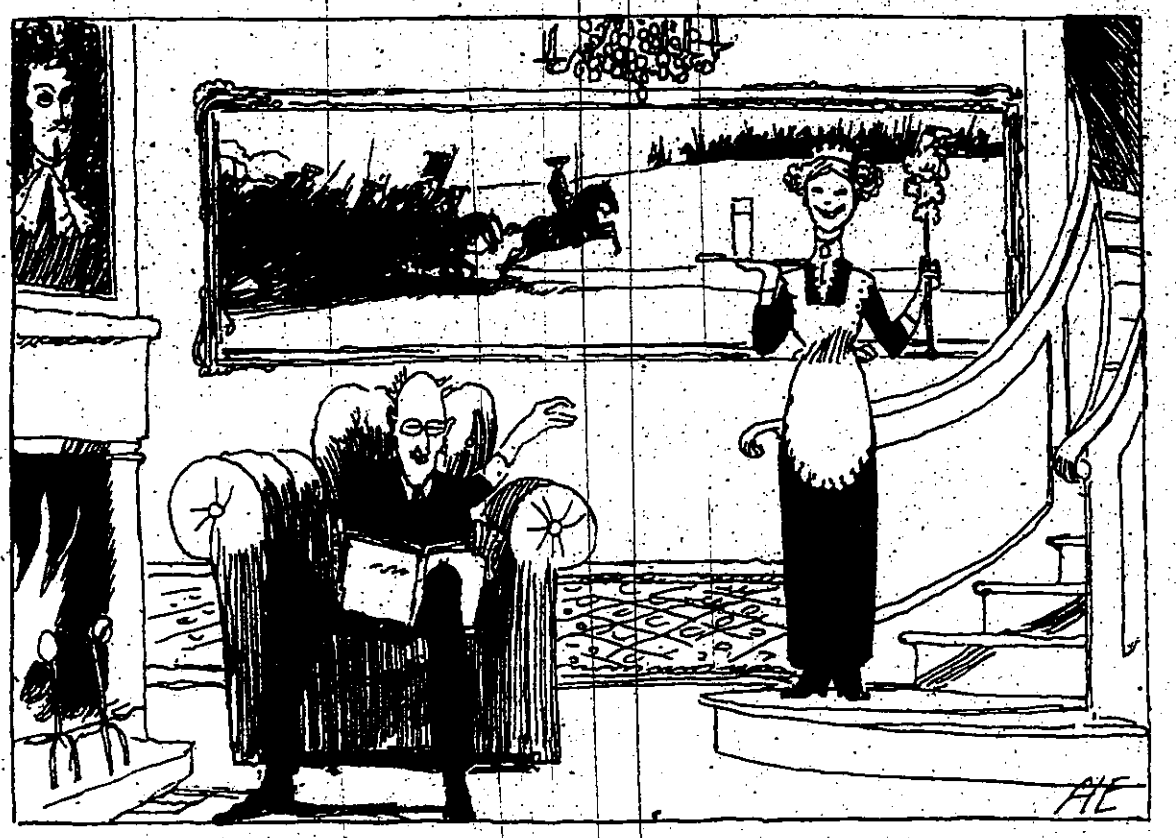

Klokt biträdd hemservice

En väninna berättar om sin mamma som kommit på sjukhem. Hon finner sig väl till rätta, tycker visserligen att det är hutlöst dyrt, men att man får valuta för pengarna. Och långtråkigt har hon inte. Ånej, det är bara pigor som har tråkigt, hade hon sagt. Glada införstådda skratt från oss som lyssnar.

Att se samband där det kanske inte finns några kan vara ett bra sätt att fördriva tråkighet.

I ett tidningsklipp från i somras ironiseras över en ekonom Pålsson från Lund som från sitt sommarresidens på Ven uttalat åsikter om att den som anställer hembiträde borde subventioneras av staten. Att det kan ha sina sidor att anställa och handskas med tjänstefolk är ju allmänt bekant, och ofta gestaltat i världsdramatiken. "Det blev inte riktigt som de hade tänkt . . . Bröderna Österman ville ha en hushållerska. De fick ett riktigt huskors", är den dramatiska förutsättningen i ett välkänt folklustspel. Och i senaste Nils Poppe-given var ju handlingen i stycket transponerad till just Ven . . .

Men ändå: ekonomiskt stöd till dem som vill ha hembiträde – var det verkligen allvarligt menat? Det lät snarare som en förflugen idé från Föreningen för kreativ nostalgi.

Då råkade jag höra "Ekonomiska klubben" i P1 med bland andra Anne-Marie Pålsson, verksam vid nationalekonomiska institutionen, som ligger vid Tycho Brahes väg i Lund. Dit ringer jag, och ekonomen Anne-Marie Pålsson visar sig vara jättetrevlig.

Anne-Marie Pålsson undrar om jag själv skulle bli anställd av till exempel Ingvar Kamprad – skulle det då ha någon betydelse om det var som sekreterare eller som hembiträde? Okej, säger hon, du blir kanske mer isolerad som hembiträde, men i vilka jobb är man inte det?

En dag presenteras i TV-rutan både en dansk och en fransk marknadsmodell för hushållstjänster. Det stort upplagda danska projektet "Hjemmeservice" går ut på att stödja dem som vill erbjuda tjänster som "Rengøring, indkøb, madlavning, vinduespudsning, snerydning". Små serviceföretag får starthjälp med "produktudvikling, effektivitet og god kundeservice". Var och en sin egen Ingvar Kamprad, med andra ord. Verkar sympatiskt!

För att få veta mer om hur man tänkt sig saken i Frankrike ringer jag till en väninna i Paris. Hon har sett dessa "chèques de service" som lär finnas på postkontoren? Nej, men hon är mycket intresserad och lovar återkomma när hon fått tag på några "tickets", som hon säger.

Hos henne kom det ofta en "femme de ménage", för det mesta av nordafrikanskt ursprung, och hjälpte till med städningen. En ideologisk paradox kunde man tycka, för detta var under revolutionsåren vid universitetet. Vi studerade "sociologie du droit", rättssociologi, och på litteraturlistan fanns den klassiska undersökningen "En lov i sø-kelyset" (Oslo 1952).

Författarna Aubert–Eckhoff–Sveri analyserar den nya norska hembiträdeslagen och kommer fram till att den i stort sett inte haft någon funktion alls. Åtminstone inte för hembiträdena, som fortsatte med sin 10 timmars arbetsdag och saknade ordnad ledighet. Lagens funktion var i stället som "konfliktlösande instrument" på rikspolitisk nivå. Man stiftade alltså en lag, men såg till att den inte gjordes effektiv och kunde störa den urgamla relationen husmor–hembiträde.

Dubbelmoral och bigotteri tycks för övrigt trivas i hembiträdets närhet. Ett tänkvärt exempel är trotjänarinnan Helene Demuth, som ingick i hemgiften när Jenny von Westphalen skulle gifta sig med Karl Marx. "Jag ger dig det mest värdefulla jag har – den trogna Länchen", sa gamla fru von Westphalen till sin dotter. Och Helene förblev verkligen familjen Marx trogen; efter Jennys död skötte hon en sjuk och åldrande Karl och vakade till slut vid hans dödsbädd. Nu vilar alla tre sida vid sida på Highgate-kyrkogården i London. Något "ménage à trois" var det aldrig fråga om, men Helene och Karl hade en gemensam son som döptes till Friedrich. Denne kom att stå sina halvsystrar nära då de så småningom förstod det rätta förhållandet, och en varm korrespondens dem emellan finns bevarad.

Sentida marxister hade dock svårare att acceptera lärofaderns snedsteg. Och när det begav sig som mest skrev en marxistiskt orienterad litteraturvetare – sedermera med professur i Oslo – att Friedrich Demuth var historiskt obelagd och en "okänd storhet". En trotjänare i ett slags överförd bemärkelse, denne marxist. En riktigt tråkig variant.

LENA LINDGREN